

Nr 451.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension, given Stockholms slott den 16 maj 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga bilagda förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

Härigenom förordnas att 2, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Denna lag äger icke tillämpning i fråga om statsråds-, justitieråds- och regeringsrådsämbete, civil tjänst med pensionsrätt i arméns eller flottans pensionskassa, tjänst vid telegrafverket eller statens järnvägs- trafik, lärarbefattning vid folkskoleseminariernas övningsskolor, ej heller ifråga om befattning, som är uteslutande prästerlig, utan gälle i avseende å dem vad i fråga om pension nu är eller framdeles må varda stadgat.

4 §.

Pension är till sitt belopp antingen *hel* eller *avkortad*.

Hel pension utgör, där ej för särskilt fall annorlunda är stadgat, samma belopp som det för tjänst innehavaren vid tiden för hans avgång från tjänsten gällande pensionsunderlag; dock skall, för tjänst innehavare, som under kortare tid än fem år innehaft den tjänst, från vilken avgång äger rum, beloppet av *hel* pension utgöra en femtedel av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, vilka under vart och ett av de senast förflutna fem åren varit för tjänst innehavaren gällande; och skall, därest sådan tjänst innehavare under någon del av nämnda tid, utan att tillika innehava tjänst, som i denna lag avses, innehaft annan statstjänst, med vilken rätt till pension är förenad, pensionsunderlag beräknas jäm-

väl för den tid, sådan tjänst innehafts, och därvid tillämpas de i 3 § givna föreskrifter.

Avkortad pension utgör viss del av hel pension och beräknas på sätt i 7 § föreskrives.

Där vid beräkning av pensions belopp detta icke slutar å helt tiotal kronor, skall det ökas till närmast högre tiotal kronor.

5 §.

Rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder:

för manlig tjänstinnehavare vid uppnådda sextiosju levnadsår och trettiofem tjänstår;

för kvinnlig tjänstinnehavare vid uppnådda sextio levnadsår och trettio tjänstår;

dock att sådan rätt inträder:

a) för ämneslärarinna vid blindundervisningsanstalterna: vid femtiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

b) för yrkesinspektris: vid sextio levnads- och tjugu tjänstår;

c) för tjänsteman, som varit anställd vid beskickning eller konsulat i Ostasien eller Brasilien minst fem år, samt för mästerlots och lots: vid sextio levnads- och trettio tjänstår;

d) för provinsialläkare: vid sextiotvå levnads- och tjugu tjänstår;

e) för fyringenjör och verkmästare vid lotsstyrelsen, befälhavare å lotsverkets ångfartyg Vega, å lotsverkets ångfartyg anställd maskinist och uppborädsman, å fyrskepp anställd fyrmästare eller reservfyrmästare, fyrvaktare och befälhavare eller reservfyrvaktare, fyrvaktare samt fyrbiträde, övermontör, stationsmästare, maskinist och montör samt sluss-, bro-, kanal- och hamnvakter vid statens vattenfallsverk, betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning, gymnastiklärare och musiklärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna, de vid blindundervisningsanstalterna anställda lärare ävensom beridare vid hingstdepå: vid sextiotvå levnads- och trettio tjänstår;

f) för förste provinsialläkare: vid sextiofem levnads- och tjugutre tjänstår;

g) för tjänstemän vid statens vattenfallsverk, anställda såsom överingenjör vid kanalverk och driftingenjör vid kraftverk, för yrkesinspektör och assistent åt yrkesinspektör ävensom underinspektör, för lärare vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tekniska högskolan, gymnastiska centralinstitutet, farmaceutiska institutet, tandläkarinstitutet, undervisningsanstalterna för barnmorskor, veterinärinstitutet,

Chalmers tekniska institut, fria konsternas akademi, musikaliska akademiens konservatorium, skogshögskolan samt lantbruksinstitutet vid Ultuna och lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, för folkskolinspektör, för föreståndare och överassistenter vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, för avdelningsföreståndare vid statens skogsförsöksanstalt ävensom för statskonsulenter i olika grenar av lanthushållningen samt länsveterinärer: vid sextiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

h) för rektorer och lektorer vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier: vid sextiofem levnads- och trettio tjänstår.

i) för läkare vid hospital eller asyl för sinnessjuka, ämneslärare vid allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna samt annan övningslärare vid sådan läroanstalt än de under e) särskilt angivna ävensom för lärare vid skeppsgosseskola: vid sextiofem levnads- och trettiofyra tjänstår;

k) för den manliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna och statens arbetsanstalter, maskinist och förman vid statens uppfostringsanstalt å Bona, lotskapten, lotslöjtnant, överlots, å fast fyr anställd fyrmästare, uppbördsfyrvaktare, fyrvaktare och fyrbiträde, postvaktbetjänte, följande till statens vattenfallsverk hörande tjänstemän, nämligen överingenjörssassistent, distriktsingenjör, kanalingenjör, kanalinspektör, driftverkmästare, instrumentmakare, reparationsmästare, befälhavare å bogserbåt, förman och maskinskötare, landsfogde och landsfiskal, betjänte vid tullverkets lokalförvaltning, skogsförvaltare och skogvaktare vid universitetet i Uppsala, andra ämnes- och övningslärare vid statens läroverk än de under e), g), h) och i) särskilt angivna ävensom statsgeologer, lantbruksingenjörer och distriktslantmätare, förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten samt föreståndare och skogsrättare vid statens skogsskolor, distriktschefer och distriktsingenjörer i väg- och vattenbyggnadsdistrikten ävensom observatorer, geodeter, kartografer, manliga ritare och gravörer vid rikets allmänna kartverk samt förste aktuarie, aktuarie, kartograf, manliga ritare och gravörer vid sjökarteverket: vid sextiofem levnads- och trettiofyra tjänstår;

l) för chefen för lantbruksstyrelsen: vid sextiosju levnads- och tio tjänstår såsom chef för nämnda styrelse;

m) för lantbruksinspektoren vid statens uppfostringsanstalt å Bona, ledamöterna å skolöverstyrelsens yrkesskolavdelning, byråchefen för lantbruksärenden i lantbruksstyrelsen och lantbruksakademiens sekreterare, tillika ledamot och sekreterare i styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet och ordförande i anstaltens nämnd: vid sextiosju levnads- och tjugufem tjänstår.

§ 6.

Skyldighet att från tjänsten avgå inträder:

a) för innehavare av domarämbete vid fyllda sjuttio år eller, där han, efter att hava uppnått de i 5 § för rätt till hel pension stadgade levnads- och tjänstår, oavbrutet under sex månader på grund av sjukdom varit och fortfarande finnes vara till tjänstgöring oförmögen;

b) för annan tjänstinnehavare vid uppnående av den i 5 § stadgade levnadsålder, Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten avskeda, den myndighet obetaget att låta med avskedet anstå, därest och så länge tjänstinnehavaren prövas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre än till fyllda sjuttio år;

c) för tjänstinnehavare, som icke uppnått den i 5 § stadgade levnadsålder, där han, efter att under fem på varandra följande år i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen;

d) för tjänstinnehavare, som träffats av olycksfall i tjänsten, där olycksfallet finnes för framtiden medföra oförmåga till tjänstgöring.

Befinnes tjänstinnehavare vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urståndsatt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, och har sådan tjänstinnehavare tillika antingen, där enligt 5 § rätt till hel pension inträder vid sextiosju levnadsår, uppnått en levnadsålder av minst sextiofem år, eller, där enligt samma paragraf rätt till hel pension inträder vid sextiotvå år eller fråga är om läkare vid hospital eller asyl för sinnessjuka eller förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare, uppnått en levnadsålder av minst sextio år, eller, där fråga är om maskinist eller förman vid statens uppfostringsanstalt å Bona, skogsförvaltare eller skogsvaktare vid universitetet i Uppsala, tjänstinnehavare inom den förvaltande eller bevakande personalen vid skogsstaten, föreståndare eller skogsrättare vid statens skogsskolor, betjänte vid tullverkets lokalförvaltning eller de i 5 § k) omförmälda tjänstemän vid lotsverket, rikets allmänna kartverk, sjökartverket och statens vattenfallsverk, uppnått en levnadsålder av minst sextiotre år, eller ock, där fråga är om yrkesinspektris, mästerlots eller lots, uppnått en levnadsålder av minst femtioåtta år, äge Konungen, uppå därom av vederbörande myndighet gjörd framställning, förklara sådan tjänstinnehavare skyldig att från tjänsten avgå.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 maj 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
              SCHOTTE,
              PETRÉN,
              NILSON,
              LÖFGREN,
              friherre PALMSTIERNA,
              RYDÉN,
              UNDÉN,
              THORSSON,

Efter gemensam beredning med statsråden och cheferna för justitie-, sjöförsvars-, civil- och ecklesiastikdepartementen anmälde härefter chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, uppkomna frågor om ändringar i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension samt anförde därvid:

*Personalen vid
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.*

I den till 1904 års riksdag avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att på extra stat för år 1905 bevilja vissa anslag till tvångsuppfostringsanstalten å Bona. Då nämnda ärende anmäldes inför Kungl. Maj:t, meddelade dåvarande chefen för justitiedepartementet, bland annat, att de

i och för anstaltens upprättande utsedda delegerade förordat, att pensionsåldern för direktören, avdelningsbefälhavare, förmän och maskinisten samt husmodern borde fastställas till 60 år med en tjänstgöringstid av minst 20 år samt med skyldighet att avgå vid fyllda 65 år.

I sin med anledning av nämnda anslagsfråga till Kungl. Maj:t avlåtna skrivelse av den 24 februari 1904 (nr 12) yttrade riksdagen, bland annat, att riksdagen fäst uppmärksamhet vid den stora skillnad, som, därest förslaget bleve godkänt, komme att äga rum mellan pensionsåldern för uppfostringsanstaltens personal och den, som vore bestämd för fångvårdens tjänstemän och betjante. Som det emellertid icke vore fråga om uppförande av anstaltens personal å ordinarie stat, hade riksdagen för det dåvarande icke ingått i prövning av, vare sig huruvida personalen över huvud taget skulle vara berättigad till pension, eller huru, i dylikt fall, pensionsförhållandena borde ordnas.

Den 30 oktober 1908 uppdrog Kungl. Maj:t åt lönereglerngskommittén att i sammanhang med frågorna om reglering av löneförhållandena m. m. vid fångvårdsstaten till behandling upptaga motsvarande frågor beträffande statens uppfostringsanstalt å Bona. — Kommittén, som den 22 juni 1909 avgav utlåtande i ämnet, yttrade därvid i fråga om pensionsålder för maskinist och förmän vid anstalten följande:

Lönereglerngskommittén.

»Enligt § 1 i lagen den 11 oktober 1907 tillkommer rätt till pension vid avgång från tjänst, med vissa undantag och under stadgade villkor, en var ordinarie innehavare av civil tjänst med lön å stat, som blivit fastställd av Konungen och riksdagen. — Jämlikt § 5 i samma lag inträder i allmänhet rätten till hel pension för manlig tjänstinnehavare vid uppnådda 67 levnads- och 35 tjänstår samt för kvinnlig tjänstinnehavare vid uppnådda 60 levnads- och 30 tjänstår. I fråga om vissa kategorier av tjänstinnehavare har emellertid, på grund av tjänstens särskilda beskaffenhet och de krav, densamma ställer på vederbörandes krafter, eller av andra orsaker, medgivits rätt till hel pension vid lägre levnads- eller tjänsteålder. Salunda inträder för den manliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna rätt till hel pension vid 65 levnads- och 35 tjänstår. För den kvinnliga bevakningspersonalen inträder, enligt Kungl. Maj:ts tolkning av § 5 i pensionslagen, nämnda rätt sasom för kvinnliga tjänstinnehavare i allmänhet vid 60 levnads- och 30 tjänstår. — I fråga om skyldighet att från tjänsten avgå gäller i allmänhet enligt irägavarande lag, att tjänstinnehavare är pliktig avgå vid uppnåendet av den för rätt till hel pension stadgade levnadsåldern, Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten avskeda, den myndigheten obetaget att lata med avskedet anstå, därest och så länge tjänstinnehavaren prövas kunna i tjänsten på ett tillfredställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre än till fyllda 70 år. — Det synes kommittén, att pensionsåldern för maskinisten och förmannen vid uppfostringsanstalten å Bona bör bestmmas i enlighet med vad som gäller för den manliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna.

Kommittén hemställer fördenskull, att för maskinisten och förmännen vid statens uppfostringsanstalt å Bona skall i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension gälla vad enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension gäller för den manliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna.»

Styrelsen för
uppfostringsanstalten.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse av den 6 november 1916 hemställde styrelsen för uppfostringsanstalten, att anstalten måtte uppföras å ordinarie stat. I sammanhang härmed anförde styrelsen rörande frågan om rätt till pension åt personalen, bestående av en direktör, en lantbruksinspektör, en pastor och förste lärare, två andra lärare, en bokhållare, en maskinist och en husmoder ävensom ett antal förmän, i huvudsak följande:

Att sätta pensionsåldern så lågt för samtliga befattningshavare, som föreslogs år 1904, då anstalten organiserades, torde knappast — med hänsyn till vad lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension i allmänhet stadgade — vara möjligt. Enligt berörda lag skulle nämligen pensionsrätt vid 60 levnadsår tillkomma manlig tjänstinnehavare endast i några få undantagsfall, vid vilka tjänstgöringsförhållandena icke vore jämförliga med de nu ifrågavarande. Det framställda förslaget vittnade emellertid om, att man från början haft blicken öppen för att vid det slag av uppfostringsarbete, som skulle åligga personalen vid Bona, det krävdes att mer än vanligt vara i besittning av oförminskad arbetskraft och spänstighet. Uppenbart vore ju ock, att ledningen av en fristående anstalt, vars personal vid med åldern inträdande nedsättning i förmågan att med fasthet och kraft handhava de till anstalten hänvisade ynglingarna icke kunde överflyttas till en annan mindre krävande tjänstgöring, måste beredas möjlighet att genom befattningshavarnas tidigare pensionering förekomma, att uppfostringsverksamheten komme att lida genom att dess handhavare till större eller mindre del vore för gamla och utslitna. Särskilt hade styrelsen sin uppmärksamhet därvid riktad på förmännen, vilka, själva deltagande i jordbruks- och hantverksarbetet, skulle däri handleda de å anstalten intagna eleverna. Det låge i öppen dag, att denna verksamhet icke ägnade sig för män, som mycket överskridit sextioårsåldern. Styrelsen funne därför den av löneregleringskommittén föreslagna åldern, vid vilken skulle inträda rätt för maskinisten och förmännen att erhålla pension, vara för hög och ansåge det synnerligen önskvärt, att sistberörda befattningshavare komme i åtnjutande av hel pension redan vid den ålder av 62 år, som enligt 5 § mom e) i 1907 års lag vore bestämd för, bland andra, betjän- te vid tullverkets kust- och gränsbevakning, gymnastiklärare ävensom de

vid blindundervisningsanstalterna anställda lärare. Även med hänsyn till antalet tjänstår, vilket beträffande nu anförda tjänstemannakategorier vore bestämt till 30 år, funne styrelsen anstaltens maskinist och förmän böra i avseende å rätt till pension likställas med ovanberörda tjänstemannagrupper. Vid valet av maskinist och förmän vore anstaltens styrelse i regel hänvisad till sådana, som icke vore alltför unga, och som i föregående verksamhet såväl haft tillfälle att ådagalägga duglighet i sitt fack som ock sådana personliga egenskaper och kvalifikationer, som erfordrades för anstaltens uppfostringsarbete. Att döma av dittillsvarande erfarenhet vore det ej heller troligt, att rekryteringen komme att ske bland sådana, som förut varit anställda i statens tjänst. Beträffande anstaltens övriga tjänstemän torde innehavaren av pastors- och förste lärarbefattningen, i överensstämmelse med vad som gjorts gällande i fråga om motsvarande tjänster vid fångvården, icke kunna förväntas kvarstå i tjänsten så länge, att pensionsrätt för honom kunde inträda. Såväl från anstaltens och kyrkans synpunkt som för ifrågakvarande tjänstinnehavare själva vore det fördelaktigast och riktigast, att de endast förordnades tillsvidare, och att avlöningen alltså utginge i form av arvode, såsom ock i styrelsens lönestatsförslag angivits. Under sådana förhållanden torde skäl icke förefinnas att ifrågasätta pensionsrätt för ifrågakvarande befattningshavare. Då för anställning såsom andre lärare och såsom tredje lärare fordrades samma kompetens, som föreskrivits för behörighet att söka och innehava lärartjänst vid folkskola, hade för dem utverkats rätt till delaktighet i folkskollärarnas pensionsinrättning. Av denna anledning hade även för dem i styrelsens lönestatsförslag upptagna avlöningar erhållit karaktären av arvoden. Vidkommande lantbruksinspektoren och direktören syntes rätt till pension böra för dem inträda vid 65 levnads- och 25 tjänstår och alltså dessa befattningshavare i fråga om pensionsålder likställas med de i 5 § mom. g) av pensionslagen omförmälda tjänstinnehavare. Ifrågakvarande befattningshavare borde i regel kunna bibehålla för deras tjänsteutövning erforderlig kroppslig och andlig vigör intill den föreslagna åldern och vore det fördelaktigt för anstalten att så länge som möjligt få påräkna deras under tjänstetiden vunna erfarenhet. Vad antalet tjänstår beträffade, syntes det styrelsen för erhållande av lämpliga personer till ifrågakvarande befattningar välbetänkt att icke för full pension fordra så mycket som 30 tjänstår. De personer, bland vilka valet kunde äga rum, måste genom föregående verksamhet av icke alltför kort varaktighet vara prövade och kunde därför icke alltid väntas vara så unga vid tjänstetillträdet, att de vid uppnådd stadgad levnadsålder för rätt till pension kunde åberopa tillräckligt antal tjänstår i

statstjänst. Särskilt gällde detta, om de förut varit anställda hos privata personer eller institutioner. Vad slutligen anginge bokhållaren och husmodern vid anstalten, syntes anledning icke föreligga att för dem föreslå annan pensionsålder än den i gällande pensionslag i allmänhet fastslagna.

*Kungl.
Maj:ts be-
fallningsha-
vande i Ös-
tergötlands
län.*

I ett över framställningen avgivet utlåtande förklarade sig Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län icke hava något att erinra mot styrelsens förslag till pensionsbestämmelser för anstaltens personal.

*Löneregleringskom-
mittén.*

Utlåtande infordrades jämväl från löneregeringskommittén. Denna erinrade, hurusom styrelsen beträffande pensionsåldern för direktören, lantbruksinspektoren, maskinisten och förmännen ifrågasatt undantag från pensionslagens allmänna bestämmelser, varefter kommittén anförde följande:

Såsom kommittén redan i sitt den 22 juni 1909 avgivna betänkande angående anstalten å Bona uttalat, torde i fråga om maskinisten och förmännen på grund av tjänstens särskilda beskaffenhet och de krav, densamma ställde på vederbörandes krafter och spänstighet, rätt till hel pension böra inträda något tidigare än vad i allmänhet gällde beträffande manliga befattningshavare. I sådant hänseende hemställde kommittén då, att nyssnämnda befattningshavare vid Bona måtte likställas med den manliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna och sålunda rätten till hel pension inträda vid 65 levnads- och 35 tjänstår. Någon anledning att frångå berörda förslag i fråga om likställighet i pensionshänseende mellan de ifrågavarande befattningshavarna vid anstalten å Bona och den manliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna syntes kommittén icke nu föreligga. Vad direktören och lantbruksinspektoren vid anstalten beträffade, hade kommittén icke ansett sig kunna för dem föreslå en lägre pensionsålder, än som gällde för befattningshavare av högre grad vid fångvårdsanstalter, eller 67 levnads- och 35 tjänstår.

*Chefen för
justitiede-
partementet.*

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 16 april 1917 av styrelsens för uppfostringsanstalten ovanberörda framställning om anstaltens uppförande å ordinarie stat anförde dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Stenberg, med avseende å nu förevarande fråga:

»Förslag till avlöningvillkor för innehavare av befattningar å ordinarie avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona har av löne-

regleringskommittén utarbetats, och har kommittén därvid, med utgångspunkt från de genom nådigt brev den 15 december 1911 redan meddelade bestämmelser i motsvarande hänseenden för befattninghavare vid anstalten, avfattat dessa villkor i nära överensstämmelse med nu gällande avlöningsvillkor för personal vid fångvårdsstaten. Kommitténs berörda förslag anser jag i allt väsentligt böra följas. En mindre jämkning synes mig dock böra vidtagas av följande anledning. Fråga har nämligen uppstått, att pensionsåldern för vissa befattningshavare vid anstalten skulle bestämmas lägre än vad i civila pensionslagen föreskrives såsom allmän regel. Då emellertid styrelsen för anstalten och lönerregleringskommittén i nämnda hänseende äro av i viss mån olika mening samt då därjämte yttrande av statskontoret torde böra i frågan inhämtas, lär en eventuell framställning om ändring i pensionslagen knappast kunna medhinnas förr än till nästa års riksdag. Vid sådant förhållande torde en var, som med eller under år 1918 tillträder ordinarie anställning vid anstalten, böra åläggas skyldighet att underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om skyldighet att från tjänsten avgå ävensom i fråga om rätt till pension, som under sagda år kunna varda meddelade.»

I överensstämmelse med nämnde departementschefs hemställan föreslog Kungl. Maj:t 1917 års riksdag att i samband med uppförande av uppfostringsanstalten å ordinarie avlöningsstat bland villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt nämnda stat föreskriva, att i fråga om befattningshavares skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skulle gälla vad i särskild lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension vore vid hans tillträde till befattningen stadgat; dock att den, som med eller under år 1918 tillträdde ordinarie befattning vid anstalten, skulle vara underkastad de förändrade bestämmelser uti berörda hänseenden, som under samma år kunde varda meddelade.

Sedan riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, utfärdade Kungl. Maj:t den 25 juni 1917 kungörelse angående allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den från och med år 1918 gällande avlöningsstaten för statens uppfostringsanstalt å Bona; och innefattade sagda kungörelse i fråga om befattningshavares vid anstalten skyldighet att avgå från tjänsten och rätt till pension föreskrift av ovan angiven innebörd.

Sedermera har utlåtande i denna fråga infordrats från statskontoret, som härom anför, bland annat, följande:

I likhet med lönerregleringskommittén ansåge statskontoret, att till-

Statskontoret.

räckliga skäl icke förebragts för medgivande av undantag från de allmänna reglerna vad anstaltens direktör beträffade. Statskontoret tillåte sig erinra därom, att enligt bestämmelsen i sista stycket av 6 § pensionslagen tjänst innehavare, vilken i likhet med direktören i vanliga fall vore skyldig avgå först vid 67 års ålder, dock kunde, under förutsättning, att han befundes vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urståndsatt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden, förklaras skyldig att avgå redan vid uppnådd ålder av 65 år. Vad där- efter anginge lantbruksinspektoren, ville det synas statskontoret, att det med hänsyn till de särskilda förhållandena i fråga om denna tjänst lämp- ligen borde så ordnas, att pensionsfrågan icke utgjorde hinder att till innehavare av denna tjänst utse en person, som förut icke varit i sta- tens tjänst anställd, och att på grund härav det för hel pension erforderliga antalet tjänstår för lantbruksinspektoren, icke borde sättas högre än 25 år. Enligt statskontorets mening borde därför denne tjänst innehavare upptagas bland dem, som enligt 5 § 1) ägde rätt till hel pension vid 67 levnads- och 25 tjänstår, varvid även beträffande honom komme att gälla, att han under ovan angivna förutsättning kunde förklaras skyldig avgå redan vid uppnådd ålder av 65 år. I fråga om maskinisten samt för- männen slutligen syntes böra stadgas samma bestämmelser i nu föreva- rande avseenden, som gällde för bevakningspersonalen vid fängvårdsan- stalterna; och borde dessa tjänst innehavare alltså, på sätt av lönerogle- ringskommittén förordats, upptagas bland dem, för vilka enligt 5 § i) pensionslagen rätt till hel pension inträdde vid 65 levnads- och 35 tjänst- år; varvid emellertid statskontoret för sin del skulle vilja förorda, att de av anstaltens styrelse framhållna synpunkterna måtte i så måtto vinna beaktande, att anstaltens maskinist och förmän jämväl upptoges bland de i sista stycket av § 6 angivna tjänst innehavare, vilka redan vid 63 levnadsår kunde under enahanda förutsättning, som ovan nämnts, för- klaras skyldiga att ur tjänsten avgå.

*Departe-
mentschefen.*

Vid fastställande av för rätt till pension erforderligt antal levnads- och tjänstår beträffande personalen vid statens uppfostringsanstalt å Bona synes det mig, att, på grund av arten utav anstaltens verksamhet, de för fängvårdsstaten gällande bestämmelserna, såvitt möjligt, böra vinna till- lämpning. Att i motsats till vad som gäller beträffande direktörerna vid fängelserna medgiva direktören vid uppfostringsanstalten rätt till pension, utan att denne uppnått den för manlig tjänst innehavare stad- gade allmänna pensionsålder av 67 levnads- och 35 tjänstår, torde därför ej vara lämpligt. Vad lantbruksinspektoren beträffar, bör även denne

förutsättas kunna i regel sköta sin tjänst, tills den vanliga pensionsåldern inträtt. Vid sjuklighet eller minskad arbetsförmåga kan ju jämlikt 6 § i pensionslagen, som skulle få tillämpning å såväl direktören som lantbruksinspektoren, vederbörande befattningshavare förklaras skyldig att avgå redan vid 65 års ålder. Beträffande antalet erforderliga tjänstår för lantbruksinspektoren vill jag däremot i överensstämmelse med statskontorets förslag förorda, att detsamma bestämmes till 25. Till lantbruksinspektor torde nämligen på grund av den praktiska utbildning, som platsen fordrar, i allmänhet icke komma att utses en person, som redan är anställd i statens tjänst, varför en tjänstgöringstid av 35 år torde vara alltför högt tilltagen. — Vad därefter angår maskinisten och förmännen vid uppfostringsanstalten, anser jag, att dessa böra jämställas med bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna och således upptagas under det med i) för närvarande betecknade stycket i 5 § av ifrågavarande lag, enligt vilket stycke det för rätt till pension erfordras 65 levnads- och 35 tjänstår. I likhet med statskontoret vill jag emellertid dessutom föreslå, att maskinisten och förmännen även upptagas i sista stycket av 6 §, så att de i där avsedda fall må kunna förklaras skyldiga att avgå från tjänsten redan vid 63 levnadsår. Ett sådant stadgande torde betingas av ifrågavarande befattningshavares tjänsteåligganden samt tillika innebära ett hänsyntagande till de önskemål, som uttalats av uppfostringsanstaltens styrelse. — Beträffande slutligen personalen i övrigt vid uppfostringsanstalten hava inga särskilda önskemål uttalats av styrelsen; och synes mig, att, i den mån civila pensionslagen äger tillämpning å nämnda personal, de vanliga bestämmelserna för erhållande av pension böra gälla.

Vid bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit innevarande års riksdag i proposition nr 388 om beviljande av anslag till fångvården och statens arbetsanstalter m. m. skulle bl. a. tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö och i Landskrona från och med den 1 januari 1919 skiljas från fångvårdsförvaltningen samt under namn av »statens arbetsanstalt å Svartsjö» och »statens arbetsanstalt i Landskrona» läggas under särskilda styrelser.

Bevakningspersonalen vid statens arbetsanstalter.

Ett genomförande av denna organisationsförändring nödvändiggör en ändring i 1907 års pensionslag. I 5 § mom. i) av berörda lag stadgas bl. a., att rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder för »bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna» vid 65 levnads- och 35 tjänstår. Under nämnda begrepp faller för närvarande jämväl den vid tvångsarbetsanstalterna anställda personalen av lägre grad. Detta förhållande skulle dock upphöra efter dessa anstalters skiljande från fång-

vården. Då det givetvis icke är avsett, att organisationsförändringen skall verka någon rubbning i de för nämnda personal nu gällande pensionsbestämmelserna, torde till nyssberörda stadgande böra göras ett tillägg, varigenom detta kommer till uttryck. De befattningshavare vid statens arbetsanstalter, som motsvara bevakningspersonalen vid straffanstalterna, skulle enligt de stater för arbetsanstalterna, vilkas godkännande sökts i förut omförmälda proposition, komma att utgöras av förste förmän, förmän, första vaktfruar och vaktfruar. Uti det med i) för närvarande betecknade stycket uti ifrågavarande paragraf läser alltså lämpligen efter ordet »för bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna» böra inskjutas orden »statens arbetsanstalter». Samtidigt torde emellertid vid det förhållande, att, jämlikt vedertagen tolkning av förevarande paragraf i pensionslagen, rätt till pension för den kvinnliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna anses inträda, såsom för kvinnliga tjänstinnehavare i allmänhet, vid 60 levnads- och 30 tjänstår, böra före ordet »bevakningspersonalen» inskjutas ordet »manliga». Beträffande andra befattningshavare vid arbetsanstalterna än de till bevakningspersonalen hänförliga böra de för manliga befattningshavare meddelade allmänna bestämmelserna vinna tillämpning.

*Ledamöterna
i skolöversty-
relsens yrkes-
skolavdelning.*

I en den 15 februari 1918 dagtecknad proposition, nr 96, angående upprättande av praktiska ungdomsskolor har Kungl. Maj:t tillika föreslagit inrättandet av en yrkesskolöverstyrelse, inom vilken skulle anställas såsom ordinarie befattningshavare en chef, tre ledamöter, en sekreterare, en notarie, en registrator och aktuarie, ett kvinnligt biträde av andra graden, ett kvinnligt biträde av första graden samt en vaktmästare.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t av berörda ärende anförde chefen för ecklesiastikdepartementet beträffande chefens och ledamöternas vid överstyrelsen pensionsålder följande: Med tillämpning av bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension skulle rätt att komma i åtnjutande av hel pension för ifrågavarande befattningshavare inträda vid 67 levnads- och 35 tjänstår. Då det emellertid vore av utomordentligt stor vikt att till innehavare av chefsposten och ledamotsbefattningarna inom överstyrelsen förvärva personer med omfattande erfarenhet på de olika områden — handel, industri och hantverk — som de skulle företräda inom styrelsen, funne departementschefen det synnerligen önskvärt, att eventuella pensionsbestämmelser för nämnda befattningshavare icke måtte lägga hinder i vägen för anställande av personer, som icke förut tillhört statstjänst, och som följaktligen icke hade några tjänstår att tillgodoräkna sig. Med

hänsyn härtill borde överstyrelsens chef, i likhet med vad som gällde beträffande chefen för lantbruksstyrelsen, för att erhålla hel pension icke behöva räkna mera än 10 tjänstår, under det att antalet dylika år beträffande ledamot i överstyrelsen borde bestämmas till 25, såsom redan vore föreskrivet i fråga om bl. a. statens folkskolinspektörer, vissa av tjänstemännen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet samt byråchefen för lantbruksärenden i lantbruksstyrelsen. Med avseende å levnadsåldern däremot borde för såväl chef som ledamöter i överstyrelsen gälla, att rätt till pension under vanliga förhållanden inträdde först vid 67 år.

I infortrat utlåtande har statskontoret förklarat sig icke hava något att erinra mot det framställda förslaget till pensionsbestämmelser för chefen och ledamöterna vid överstyrelsen.

Riksdagen har numera fattat sitt beslut i anledning av nämnda proposition och därvid för sin del bestämt att förlägga ledningen av den lägre tekniska undervisningen under en för folkskoleundervisningen och den lägre tekniska yrkesundervisningen gemensam skolöverstyrelse. Vid sådant förhållande lärer frågan om ändring i pensionslagen beträffande chefen för den ifrågasatta yrkesskolöverstyrelsen hava förfallit. Däremot kvarstår behovet att sänka tjänstaldern för erhållande av full pension för ledamöterna i skolöverstyrelsens yrkesskolavdelning. I enlighet med vad i nyssberörda proposition föreslagits, lärer denna tjänstålder böra bestämmas till 25 tjänstår. Stadgandet härom torde böra inflyta i det med 1) för närvarande betecknade stycket i 5 § av civila pensionslagen.

Departementschefen.

Genom proposition den 22 mars 1918, nr 260, förelade Kungl. Maj:t innevarande års riksdag förslag till löne- och pensionsreglering för lärarpersonalerna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna, folk- och småskolorna, de högre folkskolorna och de kommunala mellanskolorna. Vid föredragning inför Kungl. Maj:t av ifrågavarande ärende uttalade sig statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet för vissa ändringar i bestämmelserna angående pensionsåldern för nämnda lärarekårer.

Lärarna vid allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna.

Nu gällande bestämmelser i berörda hänseende äro, vad angår personalen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna, att söka i 1907 års pensionslag; dock att de bestämmelser om pensionsrätt och skyldighet att för pensionsändamål vidkännas löneavdrag, vilka stadgats genom särskilda kungörelser av den 27 augusti

1904 beträffande a) tillförordnade rektorer vid rikets allmänna läroverk, b) rektor vid högre lärarinneseminariet, c) lärare vid rikets folkskoleseminarier: i musik och sång, i teckning, i gymnastik eller i slöjd, ävensom genom kungörelse av den 9 juni 1905 beträffande tillförordnad rektor vid folkskoleseminarium, fortfarande äga giltighet. Enligt de allmänna bestämmelserna i 1907 års lag inträder rätt att komma i åtnjutande av hel pension för manlig tjänst innehavare vid uppnådda 67 levnadsår och 35 tjänstår samt för kvinnlig tjänst innehavare vid uppnådda 60 levnadsår och 30 tjänstår. Beträffande de flesta av nu ifrågakvarande befattningshavare äro emellertid meddelade undantagsbestämmelser. Rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder sålunda enligt 5 § e) i nämnda lag för gymnastiklärare vid 62 levnads- och 30 tjänstår samt enligt samma § i) för övriga övningslärare samt ämneslärarna vid 65 levnads- och 35 tjänstår. För ämneslärarinna vid nu ifrågakvarande undervisningsverk är pensionsåldern fastställd till 55 levnads- och 25 tjänstår. För övningslärarinna vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarium gälla lagens allmänna bestämmelser för kvinnlig tjänst innehavare.

Enligt chefens för ecklesiastikdepartementet ovanberörda uttalanden borde gällande bestämmelser rörande pensionsåldern för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna ändras på sådant sätt, att rätten att komma i åtnjutande av hel pension inträdde, för manlig gymnastiklärare och manlig musiklehrare vid uppnådda 62 levnads- och 30 tjänstår, för annan manlig övningslärare och för manlig ämneslärare vid uppnådda 65 levnads- och 33 tjänstår samt för kvinnlig ämnes- och övningslärare vid uppnådda 60 levnads- och 30 tjänstår.

Beträffande den utredning, som verkställdts rörande nämnda fråga och de utlåtanden, som avgivits i densamma, torde det tillåtas mig att allenast hänvisa till chefens för ecklesiastikdepartementet därutinnan lämnade redogörelse.

Departementetschefen.

För att giva bestämmelserna i 1907 års pensionslag det av chefen för ecklesiastikdepartementet åsyftade innehåll, torde i nämnda lag böra vidtagas följande ändringar: Ur 5 § a) bör uteslutas bestämmelsen om särskild pensionsålder för ämneslärarinna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna, varigenom lagens allmänna stadgande om en pensionsålder för kvinnlig befattningshavare av 60 levnads- och 30 tjänstår blir tillämpligt å dem. I 5 § e) bör efter ordet »gymnastiklärare» införas orden »musiklehrare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna». Annan man-

lig övningslärare samt de manliga ämneslärarna torde böra upptagas bland de i 5 § h) omförmälda befattningshavare, för vilka redan gäller en pensionsålder av 65 levnads- och 33 tjänstår.

I nämnda proposition nr 260 förutsättes vidare, att de i 4 § av civila pensionslagen förefintliga allmänna bestämmelserna rörande storleken av så kallad hel pension icke skulle tillämpas å annan övningslärare vid nu ifrågavarande läroanstalter än lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarium; och torde i anledning härav böra vidtagas en jämkning i nämnda lagrum.

Enligt stadgan för statens folkskoleseminarier den 3 juli 1914 till-sättas lärare vid seminariernas övningsskolor medelst förordnande av folkskolöverstyrelsen.

*Lärarna vid
folkskolesemi-
nariernas öv-
ningsskolor.*

Övningsskollärarna äro för närvarande delaktiga i folkskollärarnas pensionsinrättning och äro i pensionshänseende underkastade samma bestämmelser som folkskollärare; dock att enligt kungörelsen den 27 augusti 1904 skyldighet att avgå från tjänsten inträder för manlig lärare vid uppnådda 60 levnads- och 30 tjänstår samt för kvinnlig lärare vid uppnådda 55 levnads- och 30 tjänstår, därest ej Kungl. Maj:t i särskilt fall finner skäl tillåta sådan lärare att i tjänsten kvarstå, samt att enligt kungörelsen den 28 juni 1907 pension för ifrågavarande lärare må bestämmas till högst två tredjedelar av tjänsten åtföljande lön jämte ålderstillägg.

I ovannämnda proposition nr 260 föreslås, att dessa övningsskollärare erhålla ordinarie anställning. I och med det att de bliva ordinarie statstjänare, skola emellertid, såvitt annat ej stadgas, bestämmelserna i 1907 års pensionslag jämlikt samma lags 1 § komma att tillämpas å dem. Såväl löneregleringskommittén som chefen för ecklesiastikdepartementet hava emellertid ansett, att pensionslagen icke bör äga tillämpning å övningsskollärarna, utan att dessa fortfarande böra få kvarstå såsom delägare i folkskollärarnas pensionsinrättning.

I det jag uttalar min anslutning till denna mening föreslår jag, att i 2 § av pensionslagen, däri angivas de civila befattningshavare, å vilka lagen icke är tillämplig, införas orden »lärarbefattning vid folkskoleseminariernas övningsskolor».

*Departement-
chefen.*

Lärare vid
tekniska ele-
mentarskolor,
tekniska fack-
skolor och
tekniska gym-
nasier.

Genom proposition den 22 mars 1918, nr 335, har Kungl. Maj:t förelagt innevarande års riksdag förslag till omorganisation av den lägre tekniska undervisningen. Enligt detta förslag, rörande vars närmare innebörd jag torde kunna inskränka mig att hänvisa till nämnda proposition, skulle inom landet upprättas dels tekniska fackskolor, avsedda att meddela teknisk specialutbildning inom de olika huvudgrenar av industrien, vilka vore av största betydelse för vårt land, dels ock tekniska gymnasier för meddelande av en mera allmänt lagd teknisk utbildning.

Undervisningen skulle ombesörjas, vid de tekniska fackskolorna av lektorer, facklärare, assistenter och extralärare samt vid de tekniska gymnasierna av lektorer och extralärare. Rektorer och lektorer skulle förordnas och utnämnas av Kungl. Maj:t, medan övrig lärarpersonal ifrågasattes skola förordnas av den utav Kungl. Maj:t genom annan proposition föreslagna yrkesskolöverstyrelsen.

Med avseende å lärarpersonalens rätt till pension uttalade chefen för ecklesiastikdepartementet sin anslutning till vad därutinnan föreslagits, nämligen att rektorer, lektorer och facklärare skulle erhålla full pension vid 65 levnads- och 30 tjänstår. Departementschefen erinrade därvid, att detta visserligen innebure en minskning i antalet tjänstår i jämförelse med vad som gällde vid de nuvarande tekniska elementarskolorna, där för full pension förutsattes 35 tjänstår; men framhöll han därvid tillika, att det för ett gynnsamt resultat av den tekniska undervisningen, särskilt i tillämpningsämnen, vore av utomordentlig betydelse, att läraren varit ute i praktisk verksamhet några år, samt att den föreslagna bestämmelsen härvidlag utan tvivel skulle avsevärt öka möjligheten att för lärarbefattningar vid fackskolorna förvärva personer med grundlig praktisk erfarenhet om industrien.

Departementschefen.

På sätt chefen för ecklesiastikdepartementet framhållit, torde det vara önskvärt, att nu nämnda befattningshavare kunde erhålla full pension redan vid 30 tjänstår. Bestämmelse härom torde böra inflyta i pensionslagens 5 § i ett nytt stycke, vilket torde böra betecknas med h) samt böra föranleda ändrad beteckning å de med h)—1) för närvarande betecknade styckena. Emellertid synes det lämpligast att för det närvarande inskränka en dylik bestämmelse till att avse rektorer och lektorer vid ifrågavarande undervisningsanstalter. Enligt vad chefen för ecklesiastikdepartementet vid anmälandet inför Kungl. Maj:t av frågan angående organisationen av den lägre tekniska undervisningen meddelade, skulle nämligen facklärare anställas endast vid den föreslagna textilfackskolan i Borås, och något anslag till denna skola vore nu ej

ifrågasatt. Vid sådant förhållande synes det mig riktigast, att icke redan nu föreslå intagande av särskild bestämmelse i pensionslagen rörande fackskollärare.

I detta sammanhang vill jag erinra, huru som vissa skäl tala för att i pensionsavseende jämställa lärarna vid de tekniska elementarskolorna med lärarna vid de tekniska fackskolorna och de tekniska gymnasierna. I sakens nuvarande läge anser jag mig emellertid sakna anledning att närmare ingå på denna fråga.

I en den 22 mars 1918 dagtecknad proposition till pågående riksdag (n:r 341) angående omorganisation av skeppsgosseutbildningen m. m. har Kungl. Maj:t framlagt förslag till stater för skeppsgosseskolor i Karlskrona och Marstrand, upptagande för vardera skolan såsom fast anställda befattningshavare en rektor och ett antal ordinarie ämneslärare. Vid föredragning inför Kungl. Maj:t av berörda ärende framhöll chefen för sjöförsvarsdepartementet, att i fråga om pensionsålder för skeppsgosseskolornas lärare borde meddelas enahanda bestämmelser, som samma dag av chefen för ecklesiastikdepartementet förordats beträffande lärare vid de kommunala mellanskolorna, eller 65 levnads- och 33 tjänstår.

*Lärarna vid
skeppsgosse-
skolorna.*

Jag vill i detta sammanhang erinra, huru som rätt att komma i åtnjutande av hel pension vid 65 levnads- och 33 tjänstår här ovan föreslagits jämväl för manliga lärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna. Det synes mig därför desto mera lämpligt, att samma pensionsålder även stadgas för lärare vid skeppsgosseskolorna. För sådant ändamål torde orden »lärare vid skeppsgosseskola» böra intagas i det med h) för närvarande betecknade stycket i 5 § av pensionslagen.

*Departement-
chefen.*

I en den 16 april 1918 dagtecknad proposition nr 340 till innevarande års riksdag angående anslag till sjökarteverket och till utförande av sjömätningar m. m. har Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit inrättandet av följande nya civila tjänster vid nämnda verk, nämligen en förste aktuarie, en kartograf, en redogörare, en manlig ritare eller gravör och ett kvinnligt biträde.

*Förste aktu-
arien och kar-
tografen via
sjökarte-
verket.*

Enligt 5 § i) av pensionslagen skall rätt att komma i åtnjutande av hel pension för aktuarie samt manliga ritare och gravörer vid sjökarteverket inträda vid sextiofem levnads- och trettiofem tjänstår.

Uti avgivet utlåtande föreslår löneregleringskommittén, i överensstämmelse med en av chefen för sjökarteverket i förevarande avseende gjord hemställan, att i fråga om rätt till pension för förste aktuarie och kartograf måtte tillämpas de bestämmelser, som vore fastställda ej endast för ovannämnda befattningar vid sjökarteverket utan även för observatorer, geodeter, kartografer samt manliga ritare och gravörer vid rikets allmänna kartverk.

Jämväl statskontoret har i infordrat utlåtande instämt uti vad sålunda föreslagits i fråga om särskilda pensionsbestämmelser för förste aktuarien och kartografen vid sjökarteverket.

Departementschefen.

Även mig synes lämpligen för förste aktuarie- och kartografbefattningarna vid sjökarteverket — för den händelse riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag om deras inrättande — böra, i enlighet med vad för motsvarande, redan förefintliga tjänster vid såväl berörda verk som vid rikets allmänna kartverk finnes stadgat, föreskrivas rätt till full pension vid sextiofem levnads- och trettiofem tjänstår; och vill jag i överensstämmelse härmed föreslå, att ifrågavarande befattningar upptagas under det med i) för närvarande betecknade stycket i 5 § av pensionslagen. Den nya ritaretjänsten faller under de i nämnda lagrum redan förefintliga undantagsbestämmelserna. Å de två övriga föreslagna nya tjänsterna vid sjökarteverket torde pensionslagens allmänna bestämmelser böra tillämpas.

*Befälhavare
å bogserbåt
vid statens
vattenfalls-
verk.*

Efter föredragning av chefen för civildepartementet har Kungl. Maj:t i en till innevarande års riksdag avlåten, den 29 april 1918 dagtecknad proposition, nr 384, framlagt förslag till förnyat avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk. Enligt detta förslag skulle befälhavarna å bogserbåtar, vilka förut varit inbegripna under gruppen »förmän», upptagas såsom en grupp för sig. Då nu ifrågavarande befattningshavare i fråga om pensionsålder alltjämt lära böra likställas med förmän, torde uti det med i) för närvarande betecknade stycket i pensionslagens 5 § före ordet »förmän» böra insättas »befälhavare å bogserbåt».

Vad angår ikraftträdandet av de nu föreslagna ändringarna i pensionslagen, så torde tiden därför böra bestämmas till den 1 januari 1919. Visserligen kan det ifrågasättas, huruvida icke de bestämmelser, som röra uppfostringsanstalten å Bona, borde träda i kraft tidigare. Det torde emellertid möta vissa betänkligheter att låta de olika bestämmel-

serna i en och samma paragraf träda i kraft å skilda tider, därest omständigheterna ej oundgängligen påkalla detta. Så synes här ej vara förhållandet. Jag vill i detta sammanhang erinra, att, därest författning utfärdas under innevarande år, torde befattningshavare, som med eller under samma år tillträtt ordinarie befattning vid anstalten, därmed vara underkastad de ändrade bestämmelserna, även om tiden för dessas ikraftträdande bestämmes till den 1 januari 1919.

Föredragande departementschefen uppläste här efter ett i enlighet med vad han ovan anfört inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension och hemställde, att detta förslag måtte föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen behagade Hans Maj:st Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Stig Östergren.
